

A MANILAI KOSÁRLABDA-VILÁGBAJNOKSÁG UTÁN

Egy régi játékos jegyzete

ENGLER LAJOS

A manilai világbajnokság befejeztével merült fel a kérdés, minek köszönhető, hogy Jugoszlávia, melynek mindössze annyi nyilvántartott kosárlabdázója van, mint mondjuk egyik-másik nagy ország fővárosának ifijátékosa, olyan erőt képvisel, amely nemcsak uralja a mezőnyt ebben a sportágban, hanem a világbajnokság valamennyi résztvevőjét úgymond kenterbe veri, és száz ponton fölüli átlageredménnyel, fölényesen kerül, immár másodsor, a világbajnokot megillető legmagasabb dobogóra.

Hát ha még tudjuk, hogy e sudár csodafa — mert kétségkívül az újkori sporttörténelem egyik legnagyobb csodájáról van szó — alig három évtized alatt nőtt meg ekkorára. Még itt vagyunk csaknem valamennyien azok közül, akik a felszabadulás első napjaitól ápolgattuk, locsolgattuk a zsenge facsemetét, aggódva figyelve, vajon megkapaszkodik-e az ország földrajzilag annyira heterogén talajában. Mi már nem sokkal a szerény kezdet után reméltük, sőt biztosak voltunk benne, hogy sikerül.

Míg az átélt izgalom után a tévén látom szurkolóink örömmámorát és játékosaink nagyon fáradt mosolyát, ismét, ki tudja, hanyadszor, lepe-regnek előttem kosárlabdasportunk egykori eseményei. Az első húsz év, a botladozó lépések, a létjogosultságért folytatott harc, a kezdeti 9:4-ek és 13:8-aktól a Korac-korszak 108:104-es eredményéig stb. Úgy érzem, ez a húsz-harminc év többet is megérdemelne egy sebtében megírt rövid visszapillantástól, De ennyit feltétlenül.

Egy fővárosi lap írta 1964-ben: „A mérkőzésen M. B. jeleskedett, kétszer is sikerült távolról eltalálnia a gyűrűt.”

Később szóban forgó játékosársammal sokat mulattunk ezen, de akkoriban — amikor a vörös salakpálya még fényűzésszámba ment, s az érdekes fekete salak reszelékként vitte le a bőrt minden mérkőzésen tér-

düinkről, könyökünkéről — a sokszor vizes, sáros vagy fagyos és girbe-görbe pályán ez nem is volt egészen lebecsülendő tett.

S természetesen a szakvezetés is hasonló szintű volt. Egy jeles, ma is aktív edző például rendszerint azzal az eredeti taktikai utasítással küldött bennünket pályára, hogy „tartsátok a labdát mindaddig, míg el nem veszítitek”.

Leghűségesebb és sokszor egyetlen szurkolóink testvéreink és ismerőseink voltak, esetleg a hálólabda-ménekezés után betévedt kevesek.

A helyzet azonban gyorsan változott. Mind kevesebbet utaztunk kérekpáron, vonatjegyre is telt, 1949-ben pedig az emlékezetes Partizan-Crvena Zvezda rangadón (13:9-es féldő után a Partizan nyert 21:13-ra) a játékra kíváncsi közönség nagy részét már be sem fogadhatták a Kalemegdan falai közé szorított lelátók.

S most, úgy érzem, ide tartozik egy mellékesnek tűnő, de mégis igen jelentős részlet: akkoriban szabály volt, hogy a vendéglátó csapat játékosai az állomáson bevárják és kikísérik ellenfeleiket. A szó szoros értelmében házigazdái voltunk egymásnak. Ma persze más időköt élünk, de akkor, mondjuk, egy országos bajnokság rangadójának legizgalmasabb pillanataiban is felsegítették egymást az ellenfelek.

Úgy 1948—49 táján kezdődött a jugoszláv kosárlabdaspport fellendülése s nemzetközi szereplése is. A tiranai Balkán-bajnokság és a szófiai Európa-bajnokság után, a közismert történelmi események folytán, a sportban is Nyugaton, a hosszú kosárlabda-múltra visszatekintő országokban kellett bizonyítanunk. S első lépéseink váratlanul jól sikerültek:

1949 decemberében a Partizan a Brüsszelben megtartott újrán tornán rajtolt. Úgy indultunk útnak, mint egy valóságos csatába, többek között azért is, mert akkoriban a jugoszláv sportolók minden külföldi szereplésének igen nagy politikai súlya is volt.

A belga fővárosba érve azzal kezdtük, hogy divatos és mutatós térdvédőket vásároltunk, hogy ha rövid lesz a lépésünk, megtoldjuk egy kapusszerű vetődéssel. Az ilyen vetődés ugyancsak divat volt akkoriban.

Míg a csapatok nagy része előkelő szállodákban kapott szállást, bennünket a szervezők egy nyugalmazott ökölvívó külvárosi vendéglőjében helyeztek el. Alig fűtött szobákban laktunk, lavórokban mosakodtunk — és ez még inkább fokozta harci vágyunkat. Megfogadtuk, ezt leverjük a belgákon.

Az első ménekezést a brüsszeli Racinggal játszottuk, s úgy hozta a sors, hogy elsőnek én próbáltam ki az új térdvédőket. A feldobás utáni röviden hátrahúzott labdára vetődve döbbentem rá, hogy, sajnos, a rapacsos betonpályán a divatos térdvédő vajmi keveset ér, de ezt, fogcsikorgatva bár, megtartottam magamnak. Lett azonban olyan jobbra-balra

verődés, hogy a hidegvérű belga közönség egy része megrökönyödött, majd nekünk kezdett szurkolni.

Megnyertük nemcsak a meccset, a tornát is. A szervezők a szállás miatt még aznap este elnézést kérték, s közölték, hogy helyrehozzák a „sajnálatos révedésből” eredő hibát. Nem fogadtuk el az előkelőbb szállodát, a lapos orrú vendéglőszünkénél maradtunk.

Azóta rengeteg mérkőzést játszottak a jugoszláv csapatok külföldön. Nyertek és veszítettek, de önfeláldozásuk gyökereit valahol itt kell keresni. És abban a tudatban, hogy játékuikkal egy kicsit mindig egy ország becsületét is védték.

Egyik legmaradandóbb emléktünk kétségkívül az 1953-as moszkvai Európa-bajnoksághoz fűződik. Tudni kell, hogy 1948 után mi voltunk az első jugoszláv különítmény, amely a Szovjetunióban járt. „Ti oda nemcsak sportolni mentek. A hazai közönség nemcsak a játékhöz való viszonyulásotokban, hanem minden lépéseitekben választ keres majd arra a kérdésre, igaz-e az, amit évekig hallgattak”.

Igy hangzott a szokásos rövid, utazás előtti tanács. Nem is kellett több. A moszkvai Dinamo labdarúgó-stadionján megtartott díszfelvonuláson összesereglett több tízezres tömegtől még az udvariassági tapsot sem kaptuk meg.

Az elődöntők első mérkőzését az akkoriban elég jó libanoni csapat ellen 95:51-re megnyertük (lám, csaknem ugyanolyan eredménnyel, mint amilyenell Dalipagióéék vették, most Manilában, az első akadályt: Jugoszlávia—Szenegál 99:64), s a győztesnek kijáró himnusz alkordjai után már tapsolt a közönség.

Bekerültünk a legjobb nyolc közé, s ott ádáz küzdelem után három meglepetésszerű győzelemmel (Csehszlovákia, Olaszország és Egyiptom ellen) hatodikak lettünk.

Legélénkebben mégis, hiszem, valamennyiünknek az vésődött az emlékezetébe, ami a zárőünnepségen s azután zajlott le. A zárő díszfelvonuláson vastaps, utána pedig különbuszunk jó ideig nem tudott elindulni.

S ha voltak (vannak és lesznek is) olykor összetűzések a játékosok vagy szakvezetőség között, a közös cél, a kötelesség fölé azok soha nem kerültek, az biztos.

Közvetlenül az 1950-ben Buenos Airesben megtartott első világbajnokság előtt B. J. edző családi okokból leköszönt. Helyette a repülőben választottunk edzőt, N. P. tapasztalt játékos személyében, aki közismert zvezdás volt. A válogatottat viszont akkor jobbára csak két csapat, a Crvena Zvezda és a Partizan játékosai alkották. N. P. megköszönte a bizalmat, majd kijelentette, hogy számára minden játékos egyforma lesz. Nem így történt — saját klubtársáival szigorúbban bánt.

S most hadd tegyem fel a kérdést: emlékszik-e valaki, hogy a kosár-

labdában valaha is volt más népszerű sportágból annyira ismert és visszatevő huzavona a válogatott edzője vagy a csapat összeállítása körül? Hogy miért ez és nem az, miközben a cél rendszerint háttérbe szorult? Nem volt, s remélem nem is lesz.

Időközben óriásit változott a kosárlabdavilág helyzete — javunkra. Például a sportsikerhez elengedhetetlenül szükséges tapasztalatra és hagyományra épülő önbizalom kialakulása terén.

1954-ben Rio de Janeiróba, a második világbajnokságra még igen megilletődötten érkeztünk. A távoli Dél-Amerikában a nagy tekintélyű, tarka selyemmezű csapatok között, a 20 000 nézőt befogadó Kis Maracana fedett csarnok utolsó helyig megtelt lelátóról zúgó hangorkánban, vastag, szűrős gyapjúdresszeinkben izzadva (nem volt más) a mákszemnél is kisebbeknek éreztük magunkat. Edzőnk is. Első mérkőzésünket az egyik főesélyes, Uruguay ellen játszottuk. A pályára lépés előtt az öltözőben kezeit tördelve A. N. csak arra kért bennünket — s ez volt egyben az egész taktikai utasítás —, hogy ne veszítsük el a mérkőzést 30 pontnál nagyobb különbséggel, „mert az bizony nagy szégyen lenne”. Minden más eredmény sikernek számít — fejezte be utasításait.

Nos, ilyen „pszichológiai felkészülés” után mi a mérkőzést az egész stadion szeme láttára megnyertük. Két ponttal. Már ünnepeltük a győzelmet, amikor az utólagos visszaszámolás után a zsűri kisütötte, hogy ellenfelünknek „elfelejtettek” beírni egy találatot, s az eredmény valójában döntetlen. Ki vette akkor, ott, komolyan egy jugoszláviai szakvezetőség méltatlankodását? Ha tetszik, lejátsszuk a hosszabbítást, ha nem, alászolgálja, Uruguay nyer! Játsszotunk tovább, s 3 ponttal veszítettünk, majd 5—6 pontos különbséggel még néhány mérkőzésen alumaradtunk. Így lettünk utolsó előttiék. Pedig ha elismerik Uruguay elleni győzelmünket s a legjobb hat közé kerülünk, ki tudja, talán már akkor sikerül Jugoszláviának a kosárlabdavilág élvonalába kerülnie.

De ennek a csapatnak még érnie kellett. Egy új nemzedékre volt szükség mindenekeleltt. Nem azért, mert ők *csak* jobbak voltak, hanem elsősorban mert már nem volt bennük az a mélyeséges félelemmel vegyes hódolat az „utólérhetetlen” nagyok iránt, amely az egyponthoz győzelem vagy vereség mennyországa és pokla között rendszerint az ellenfél javára dönti el a csatát. Mint ahogy most, e világbajnokság után még nyilván sokáig, ez a jelentős tényező a mi szövetségeseink lesz. Ezért s nemcsak a csillogó aranyért olyan óriási az az átlagon aluli játékkal kivívott egyponthoz győzelem a döntőben.

A mostani siker még egy jellemzője: a végső győzelemben, amelyet mindannyian egyformán áhítottunk, igazán, maradéktalanul és rendületlenül csak azok bíztak, akiknek a legjobban kellett — játékosaink.

Nyugodtan nőhet tovább kosárlabdaspportunk csodafája.